

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha

Herausgeber: Societad Retorumantscha

Band: 98 (1985)

Artikel: Società Retorumantscha : institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun : rapport per la perioda dals 1. schaner 1984 fin als 31 december 1984

Autor: Decurtins, Alexi / Giger, Felix

DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-235025>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 15.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Società Retorumantscha

Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun

Rapport per la perioda dals 1. schaner 1984 fin als 31 december 1984

I. Redacziun e publicaziun

1.1. Redacziun

s-chacla 235 GÜSTRA-GÜVÈ	ms. 24 p. (Gi.)
s-chacla 235 GÜVEL-GYRA	ms. 63 p. (Ds.)
s-chacla 236 H-HEPLA	ms. 119 p. (Gi.)
s-chacla 237 HER I-HOLA IV	ms. 98 p. (Ds.)
s-chacla 238a HÖLA-HOVLJET	ms. 80 p. (ca.) (Ds.)
s-chacla 238b HOZ-HYSGIAR	ms. 80 p. (ca.) (Gi.)
total	<hr/> ms. 464 paginas <hr/>

Our da la s-chacla 238a esa amo da rediger l'artichel HOM cun ün material rich e disfrenzhà. Il custab H, cun blers germanissemms ed interjecziuns, esa cunvgnaint da rediger il prüm a fin avant co surdar il manuscrit a la stamparia. Quetant per avoir üna megltra survista e per pudair coordinar tant sco pussibel. Il rechav da 464 paginas manuscrit i'l decuors da l'on 1984 cun be duos redactuors ais respettabel.

1.2. Publicaziun

Dürant l'on 1984 sun sortits da la stamparia ils seguaints faschiculs:

- faschicul 99 GRISLI-GUADAGNAR
- faschicul 100 GUADAGNAR-GÜDAR
- faschicul 101 GÜDAR-GUITADER
- faschicul 102 GUITADER-GÜSTAMAIN

Il faschicul dobel 103/104 ais pront in sia prüma part GÜSTAMAIN-GYRA (fin dal custab G). El cumparirà pür dals 1985 insembel cun ils registers chi fuorman la seguonda part.

1.3. Publicaziun 1985

Culs registers dal 7avel volüm tscherchaina da rivar a bröch vers la fin da mai. Intant vaina tut contact cun la firma Atelier Stemmler (Turi) in vista a las lavuors da liadüra e da cuvertas. I sarà da verer, scha quai ais pussibel da publichar l'on 1985 ultra dal 7avel volüm amo 1 o 2 faschiculs da la letra H (volüm 8). L'on giubilar da la Società Retorumantscha ma eir da la Rumantschia fa pretaisas na üsitadas pustüt a la redacziun dal Dicziunari.

II. Infrastructura, lavuors internas

2.1. Lavuors vi dals registers dal 7avel volüm, excerpts

- a) L'on passà han las seguintas forzas auxiliaras lavurà vi dals registers e fond excerpts per diversas cartotecas:
- Astrid Alig, Cuaira, 16.1.–19.4.84 (1 fin 2 dits l'eivna). Excerpts da litteratura rumantscha (Arpagaus), da revistas ed annuaris (Cal. Gi 1983; Cal. Rom. 1984; Dun da Nadal 1983). Deposiziun da material i'l bloc etimologic.
 - Cristina Decurtins, Cuaira, 5.3.–11.4.84. Lavuors vi dal register da materias (vol. 7). Excerpts da Stupan, Gaudenz, Arpagaus (vol. 3). Deposiziun da material illa cartoteca rumantscha.
 - Steivan Gaudenz, Puntraschigna, 28.5.–29.6.84. Divers excerpts per la cartoteca rumantscha e pel register da materias (DRG).
 - Sandra Maissen, Cuaira, 3.9.–3.10.84. Lavuors vi dals registers dal DRG, vol. 7. Excerpts dal Pledari sutsilvan. Ordinaziun da la biblioteca (siglas).
- L'ingaschamaint consequent da forzas auxiliaras as fa valair vi e plü e contribuïschas bainquant cha nossa documentaziun dvainta plü cumpletta e solida.
- b) Redactuors ed assistent s'han occupats culs registers (excerpts, concepziun e verificaziun):
- Alexi Decurtins, verificaziun dals excerpts pel register etimologic e pel register da materias.
 - Felix Giger, excerpts e concepziun dal register dal profil linguistic (morfologia, sintaxa, lexicografia etc.).
 - Kuno Widmer, excerpts e redacziun register fonologic (vocalissem e consonantissem).

2.2. Il Dicziunari sco center d'infuormaziun

Fingjà aint il rapport da l'on 1983 vaina fat attent als privels chi innatschan il Dicziunari nan da las prunas dumandas per infuormaziun e consultaziun chi ans pervegnan di per di e chi absorbeschan bler temp. Que ais la radschun cha nus vain formulà, daperüna cun la SRR, üna petiziun a la Lia Rumantscha per mans dal Chantun. Ella pertocca il post e la funcziun d'ün documentalist/informatur qualificchà e cumpetent. El vess da servir a la publicità e füss integrà illas estructuras dal Dicziunari siand cha las funtanas e la documainta per l'infuormaziun sun concentradas in granda part in nos institut. In cas cha la dumonda nu po gnir acceptada, schi saraja da tuornar inavo ad üna politica d'infuormaziun plü restrictiva. Nossa lavur principala ais a la fin dals quints la redacziun e publicaziun dal Dicziunari.

III. Fats divers

3.1. Cumischiun filologica

La Cumischiun filologica (CF) s'ha radunada ils 23 gün 1984 a Cuaira. Sco puncts marcants da las trattativas dessan'gnir nomnats:

- a) La müdada illa presidenza. Prof. dr. Heinrich Schmid, chi ha guidà la CF daspö ils 1969 cun granda chüra, s'ha retrat sco president, ma resta commember eir inavant. Suot seis presidi ha la CF accumpagnà cun bainvuglientscha ma eir criticamaing l'andamaint dal

Dicziunari. Il bun nom dal DRG, las structuradas consolidadas e l'efficacità sun in part sgüramaing eir d'attribuir a la CF ed a la buna incletta cul president demischionont chi merita ingrazchamaint ed arcugnuschentscha per sia lavur. La bachetta surpiglia da quinderinvia dna. prof. dr. Ricarda Liver. Ella cugnuschsco anteriura redactura dal DRG na be a fuond la lavur e'ls problems da redacziun, dimpersè eir tschellas funcziuns da l'institut. Sco romanista a l'Università da Berna sarà ella eir capabla d'ans colliar cun las instanzas scientificas e d'ans güdar cha'l nivel da la retschercha s'mantegna a regard precisun e qualità.

b) In merit a la tschernia d'ün terz redactur resp. d'ün assistent scientific pro'l DRG ha la CF repassà ed examinà manüdamain las annunzchas. Ella ha eir express giavüschs in vista a l'ulteriura procedura d'evaluaziun e laschè avert diversas opziuns. La CF ais perincletta da serrar la locca dal personal il plü svelto pussibel. Fin in avrigl 1985 s'vezzarà plü cler, schi'd es pussibel da chattar üna forza o na.

3.2. *L'informatica e'ls vocabularis naziunals*

3.2.1. *Cumpra d'üna maschina da scriver electronica (tip RANK XEROX 630) cun capacità d'accumulaziun*

La cumpra d'üna maschina electronica cun ün «display» da 20 segns, correctura automatica e capacità d'accumulaziun (mincha disketta cumpiglia 158 200 segns obain 80 paginas d'manuscrit) ans güdarà da quinderinvia illa copiatura ed elavuraziun da texts e pustüt per glistas d'adressas. I's tratta eir d'ün prüm pass ill'uonda da l'informatica chi penetra ün pa dapertuot.

3.2.2. Nos assistent, Kuno Widmer, frequentarà ün cuors d'intraguidamaint ill'informatica chi cumainza ils 8 schner 1985.

3.2.3. *L'informatica e'l vocabulari*

La conferenza dals caporedactuors dals vocabularis naziunals ha inoltrà ils 26 settember 1984 al Fuond Naziunal üna dumonda detagliada per pudair sclerir il problem «Möglichkeiten und Grenzen des Einsatzes EDV bei den vier nationalen Wörterbüchern». In basa da quaist proget vess mincha vocabulari naziunal dad obtgnair ün import da 4 640. — frs. Tal import füs previs sco indemnisaziun ad ün specialist chi vess da sclerir insembel cun ils redactuors ils bsögns e d'evaluar las pussibilitats d'applicar l'ordinatur. La resposta dal Fuond Naziunal nun ans ais amo pervgnüda.

3.2.4. *Expertisa prof. P.Imbs*

Sün giavüsch dal Fuond Naziunal han ils caporedactuors formulà a scrit lur posiziun a regard l'expertisa Imbs in duos parts: üna cumünai vla e generala pels quater vocabularis, ün'otra speciala e specifica per mincha ouvra. Nossa posiziun (chi datescha dals 10 mai 1984) glivra cun propostas concretas co chi's pudess rinforzar la redacziun ed accelerar la publicaziun.

Il Fuond Naziunal ha tut cugnuschentscha da nossa charta e surdat a las personas da confidenza (Rychner, Sonderegger) l'incumbenza da tour contact e discuter culs singuls vocabularis. Fin hoz nun ais que stat il cas.

3.2.5. Registers da la Crestomazia retorumantscha

Grazcha a la contribuziun dal Chantun (decisiun dals 9 avrigl 1984) esa stat pussibel da metter ad ir las lavuors vi dal volüm da registers da la Crestomazia retorumantscha, restampada d'incuort, e d'ingaschar las forzas cumpetentas. Daspö il cumanzamaint da lügl lavuran lic. fil. Peter Egloff e dr. fil. Jon Mathieu pro nus. Lur prüm rapport per mans da la Società Retorumantscha cumprouva cha las lavuors avanzan bain. La redacziun ha gnü culs duos col-lavuraders da prüm'innan ün stret contact ed ha pudü dar inavant schurmas d'infuormaziuns our da seis sach d'experientschas e da cugnuschentschas linguisticas.

3.2.6. Protecziun dal questiunari fundamental DRG

Nossa prüma intenziun füssa stat da reproducier fotograficamaing il questiunari dal DRG per pudair schaniar uschea ils fögls originals, fond adöver d'üna copcha. Las trattativas cun dna. Schmidl resp. cun la firma MFC (Mikrofilm) a Cuoirs s'han trattas a la lunga e per glivrar nun ans han dat üna risposta clera, chi vess persvas.

Intant vaina pudü acquistar da la firma W. Rentsch a San Galla ün apparat da projecziun per films, particularmaing favuravel ed efficaci. La listessa firma ans ha eir procurà ün duplicat dals films dal questiunari e que in basa al film chi's rechatta in cassetas aint il réduit federal. L'apparat permetta da splajar e leger ils films sainza fadia e da notar tuot quai chi fa dabsögn per cumplettar il material da redacziun. Uschè sun raggiunts trais böts: il questiunari original vain schanià, invezza da 40 000. — frs. per la reproducziun fotomecanica dal questiunari spendaina be 7 000. — per l'apparatura manzunada. In plü resulta landroura ün respargn considerabel da spazi.

IV. Referats, publicaziuns

4.1. Referats

4.1.1. A. Decurtins

Università da Friburg:

Semester da stà 1984

1. La renaschientscha romontscha IV
2. La prosa e novellistica da Gian Fontana II

Semester d'inviern 1984/85

1. Historia litterara dalla reformaziun e cunterreformaziun en Surselva
2. Lavurs giuridicas grischunas ord vesta romontscha I

4.1.2. F. Giger

- «Zacons patratgs davart il translatar». Referat in occasiun dal seguond cuors da Rumantsch grischun dals 9–11 d'avuost 1984 a Mustér.
- «La creaziun da plaid el romontsch actual». Referat in occasiun dals cuors da rumantsch da la Fundaziun P. à Spescha dals 9 d'avuost 1984 a Lags.

Università da Friburg:

Semester d'inviern 1984/85

1. Historia dil drama engiadines dil 16avel tschentaner
2. Introducziun el vegl-engiadines (ortografia, morfologia, sintaxa).

4.2. Publicaziuns

4.2.1. A. Decurtins

- «Dicziunari Rumantsch Grischun (a Hans Stricker per cumiau)», in: Gas. Rom. 1984, avrigl. Listess text eir in Casa Paterna e Fögl Ladin.
- «Il romontsch, in sguard egl avegnir», in: Cal. Rom. 1985, 96–106.
- «Die bündnerromanischen Idiome», in: Graubünden Grigioni Grischun. Herausgegeben im Auftrage der Regierung des Kantons Graubünden vom Erziehungsdepartement Graubünden. Standeskanzlei Graubünden 1984, 61–71.
- «Perspectives romanches. Retour aux sources», suot il titel general «45 ans plus tard: la seconde guerre mondiale en Suisse et ses conséquences vues par diverses générations», in: Alliance culturelle romande. Cahier n° 30 – octobre 1984, 187–190.
- «Toni Halter. Alla stagia dils siatonta», in: Gas. Rom. 1984, november.

V. Fats persunals

5.1. Ils 15 avrigl ha dr. Hans Stricker bandunà d'incletta cun la redacziun e cun la SRR seis post e sia lavur sco redactur pro'l Dicziunari.

Hans Stricker ais entrà dals 1970 in nos servezzan sco assistent cun mez pensum. Davent dals 1973/74, davo avair doctorà, ha el surtut il post da redactur a temp cumplain. El s'ha svelt chattà da chasa pro nus. Ils blers artichels ch'el ha redat e publichà, cumanzand cul 5avel fin al 7avel volüm, dan perdüttanza da sia precisun da lavur e da sias vastas cugnuschentschas da la lingua e dals connexs materials, spirituals e socioculturalis cumprais. Seis giarsunadi pro'l Dicziunari til sarà eir in avegnir ün bun fundamaint per üna retschercha romanistica plü vasta e per l'instrucziun a l'università da Turi. Cun Hans Stricker perda il Dicziunari üna forza cumpetenta, zuond qualifichada, ed ün collega spiritus e serviziaivel.

5.2. Elecziuns

- *Alexi Decurtins* ais gnü elet da la Direcziun d'educaziun dal Chantun Turi sco commember dal «Kuratorium Forschungsbibliothek Jakob Jud».
- *Felix Giger* ais gnü elet da la Regenza grischuna illa Cumischiun chantunala da nomenclatura sco rapreschantant sursilvan.

5.3. La buna incletta e collavur cun la suprastanza e particularmaing cul president, dr. Gion Deplazes, e cun la chaschiera, dna. Genoveva Seger-Arquisch, s'ha mantgnüda eir d'ürant l'on passà. Id ais na in ultim eir quai climà chi promovu la lavur e motivescha ils lavurants.

Cuoira, ils 18 december 1984

Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun

Alexi Decurtins

Felix Giger

